

Landbruget 1885.

Det var med en stærk Blanding af Haab og Frygt, at den danske Landmand tog fat paa Aaret 1885; — Haabet søgte sin Næring i de fortrinlige Vintersædsmarker, de gode Kløvermarker, den heldige Vinterlægning af Jorden, Forventningen om at Kornet i Laden ved Udtærskningen vilde skjæppe bedre, end de første Prøvetærskninger om Efteraaret havde antydnet, samt i Tilliden til, at man, efter at have faaet Øje for Situationens Alvor, ved sine Dispositioner skulde kunne klare mange Vanskeligheder, som ellers vilde have blevet mere eller mindre skjæbnsvangre; — og Frygten paatrængtes ved de stedse vigende Priser paa Landbrugets Produkter, dels fremkaldte ved Overproduktion og de nye Tilførseler af Korn fra Indien og Kjød fra Australien, Ny Zeeland og La Plata og dels og navnlig ved det paa Grund af Forretningsløshed stærkt formindskede Forbrug i vore gamle Konsumlande. — Aaret er nu skredet og har i fuldt Maal virkeliggjort baade Haabet og Frygten om end i overvejende Grad den sidste, saa det i sin Helhed maa kaldes et meget svært Aar, der ender mørkere og tungere for Landmanden end noget andet Aar i den yngre Generations Minde, idet egentlig kun de Gamle iblandt os, der have oplevet Tiden før 1826, kunne mindes en tilsyneladende saa trykket Tid, — særlig naar der tillige tages i Betragtning, at Landbrugerne,

store som smaa, ligesom de fleste andre Næringsdrivende, have været inde paa Levemaade og Vaner, som ikke harmonerede med deres virkelige Indtægter og Fortjeneste, og som selvfølgelig først og fremmest bør ofres, men som det nu føles som Savn at give Afkald paa.

Man vil i de udførlige og saare værdifulde Bidrag til Belysning af »Tiden«, som vi ved Aarsskiftet have modtaget fra en stor Mængde af Tidsskriftets Korrespondenter, og som ere meddelte andetsteds i dette Hefte, finde en fuld Stadfæstelse af foranstaaende Bemærkninger, og idet vi derfor henvise til og anbefale at gjøre sig fortrolig med disse Indlæg fra Landets forskjellige Egne, kunne vi her nøjes med at samle og fremholde de vigtigste af de Punkter, der ere berørte i disse Beretninger i Henhold til vore Spørgsmaal om 1, Aarets Udbytte, 2, om hvilke Tryk der særlig hvile paa Landbruget, 3, om Ejendomspriserne, 4, om Forpagternes Stilling for Tiden og 5, om mulige Midler til en Bedring af den nuværende Tilstand.

Landbrugets Aarsudbytte 1885 er simpelt eller endog meget simpelt paa Grund af det stærke og næsten stadige Prisfald paa Landbrugsprodukter, der har betegnet Aaret og væsentlig bestemt dets Udbytte, Men inden vi til Belysning af denne Hovedfaktor meddele nogle nærmere Data, bør der gjøres Rede for det Kvantum, Landmanden har kunnet føre paa Markedet eller har Udsigt til i den nærmeste Tid at kunne realisere. Udtærskningen ifjor Vinter gav vel, som ovenfor antydet, et bedre Resultat end ventet og for Hvedens Vedkommende var det absolut godt, idet den gav 15—20 % mere end almindelig, men for Rugens og Vaarsædens Vedkommende var Udbyttet ringe, nemlig af Rug 10 %, af Byg 5 à 6 % og af Havre 8 % under en Middelhøst. Aarsvæxten maa derimod i sin Helhed kaldes god eller ret god, om der end var enkelte Egne, der enten formedelst Regnmangel, Oldenborreangreb, Frostskade i Blomstringstiden, regnfuldt Høstvejr eller lignende have haft en tarvelig, for det sydlige Vestjyllands og delvis sydlige Sjællands

Vedkommende endog meget tarvelig Høst. I forrige Bind er gjort udførlig Rede for Aarsvæxtens Forløb; dertil maa her henvises, men Hovedtrækkene vare følgende: Efter en gunstig Vinter kom en uheldig tør og raakold Marts, der dog ikke gjorde følelig Skade paa Vintersæd og Græsmarker; den efterfulgtes af en kølig April med jævnlig Nattefrost, og saavel Græsset som Rugen hæmmedes i Udviklingen; først fra Midten af Maj indtraadte et frugtbart Vejr, der særlig i Begyndelsen af Juni endog var meget frugtbart, saa Markerne næsten overalt lovede en rig Høst. Men Juni og Juli prægedes af en i nogle Egne endog stærk Tørke, der Dag for Dag forringede de smukke Høstudsigter, navnlig af Vaarsæd og især paa Lolland-Falster, det nordlige Sjælland, sydlige Jylland og ganske særlig et Strøg opad Vestkysten mellem Esbjerg og Varde og ind paa Heden i Ringkjøbing og Viborg Amter, hvor der i flere Egne næsten blev Misvæxt. I August og September faldt en rigelig Regn, der af og til forulempede Høstarbejdet, men dog samtidig støttede den sildige Vaarsæd i de nordlige Egne og især Græs- og Roemarkerne, om end disse paa den anden Side trykkedes af den mærkværdig lave Varme i August og September, jævnlig tillige ledsaget af Nattefrost. Udbyttet af Markens Afgrøde i Sommeren 1885 blev derfor en udmærket Hvedehøst, 4 til 6 Fold mere end almindelig og med en ret smuk Kjærne, — en straastærk Rug, der fyldte i Lader og Stakke, som ikke i mange Aar, 8—10 eller endog 12 Læs pr. Td. Ld., men som derimod ikke giver saa meget i Skjæppen, da den formedelst en uheldig Blomstring og tidligt Leje ikke blev godt kjærnesat, — en Vaarsæd, der naaede en Middelhøst eller endog derover undtagen i de Egne, der særlig lede af Sommertørke, eller som, navnlig for Byggets Vedkommende, hærgedes af Oldenborrelarver og Knoporm, saaledes som Præstøegnen, flere Egne i Fyen og den sydlige Del af Jyllands Østkyst, — en Rodfrugtafgrøde, der næppe naaede et Middeludbytte, begrundet i mangelfuld Spiring, Sommerens Tørke, samt Insekt- og Larveangreb,

og hvis Bjergning, saavel af Kartofler som Roer, blev meget besværlig i det vaade Efteraar. — Høbjergningen fra Ageren var nogle Steder fortrinlig, andre Steder tarvelig, i det Hele taget knap en Middelhøst til Fyld, men af en ganske fortrinlig Kvalitet, og fra alle gode Enge bjergedes et stort Høkvantum, ofte 4 à 5 til 6 Læs, af god Beskaffenhed. Det samlede Udbytte af Korn, Rodfrugt og Hø fra Ager og Eng maa derfor kaldes godt, nærmest over en Middelhøst, naar de foran nævnte uheldig stillede Egne undtages. — Derimod var Græsset en lang Tid i Midsommeren meget tarveligt, og da det i Eftersommeren blev bedre, var Vejret koldt og vaadt for Kvæget, som derfor kom paa Stald i temmelig tarveligt Huld. Dog maa Mælkeudbyttet ikke kaldes ugunstigt; som Mejeriberetningen andetsteds i dette Hefte vise, var det endog lidt større end i det foregaaende Aar, men havde ogsaa kostet et større Kvantum Kraftfoder, særlig ved den temmelig almindelige Staldfodring i Midsommertiden. — Den nye Vintersæd, der gjennemgaaende blev lagt sildig og i vaad og kold Jord, kom kun svagt frem, og vel har den bedret sig noget i den forløbne milde Vinter, men er dog vedblivende svag.

Aarsudbyttet kan derfor i og for sig ikke kaldes uheldigt, hvorimod Udførselen af Landbrugsprodukter, der jo for en væsentlig Del støtter sig til Realisationen af det foregaaende, uheldige Aar (1884), ingenlunde giver noget tilfredsstillende Resultat. Dette gjælder navnlig om Kornomsætningen, der i Sammenligning med tidligere Tid er meget ufordelagtig, idet vi mere og mere gaa over til at blive et kornindførende Land; — i 6 af de sidste 10 Aar have vi saaledes indført mere uformalet Korn, end vi have udført, og selv naar vi medtage det formalede Korn, hvis Overskudsudførsel i de sidste Aar næsten gradvis er sunken fra 723,000 Tdr. til 460,000 Tdr. — et trist Vidnesbyrd for vor til midt i Halvfjerdserne stærkt opblomstrende Mølleindustri — faa vi dog det alvorlige Resultat, at af de sidste 10 Aar har i 3 Aar Indførselen af

baade uformalet og malet Korn oversteget Udførselen. Landbrugsaaet 1884—85 var vel ikke saa ugunstigt som det foregaaende Aar, der realiserede den endnu tarveligere Høst i 1883, idet Overskudsindførselen da var 1,323,277 Tdr., medens den i 1884—85 kun beløb sig til 914,763 Tdr., men naar vi se hen til, at Gjennemsnittet af de foregaaende 10 Aar (1874—84) viser en Overskudsudførsel af 914,702 Tdr., altsaa næsten ligesaa stor Udførsel, som der i det forløbne Aar har været Indførsel, saa er Tilbagegangen meget slaaende. Heller ikke vor Udførsel af Husdyr og Husdyrprodukter kan, ret beseet, betragtes som gunstig i det forløbne Aar. Vel var Overskudsudførselen i Aaret

	1884—85.	Gjennemsnit af forrige 10 Aar.
af Heste	7,216 Stkr. mod	6,133 Stkr.
- Hornkvæg	82,324 - -	82,409 -
- Faar	47,379 - -	57,175 -
- Svin	189,127 - -	221,767 -
- Flæsk og Kjød	25,8 Mill.Pd. -	9,4 Mill. Pd.
- Smør	110,559 Tdr. -	97,378 Tdr.

men denne tilsyneladende taalelige Ballance ændrer sig væsentlig, naar vi sammenligne Aarets Overskudsudførsel, Heste undtagne, med de nærmeste to foregaaende Aar, thi den var i Landbrugsaaet

	Hornkvæg. Stkr.	Faar. Stkr.	Svin. Stkr.	Flæsk og Kjød. Mill. Pd.	Smør. Tdr.
1882—83	103,980	80,457	312,285	11,9	118,991
1883—84	94,275	79,948	310,040	27,1	116,131
1884—85	82,324	47,379	189,127	25,8	110,559

saa vi altsaa i disse 3 Aar se en meget kjendelig Tilbagegang og det samtidig med, at Overskudsindførselen af Klid og Oliekager i de samme 3 Aar er stegen stærkt, nemlig i

1882—83	105,6	Millioner	Pund.
1883—84	191,8	—	-
1884—85	225,3	—	-

Ogsaa paa andre Punkter, om end af forholdsvis mindre Betydning, har vor Omsætning været mindre indbringende for Landet end i de foregaaende 10 Aar. Medens vi i disse i Gjennemsnit have udført omtrent 2 Mill. Pd. Uld, have vi i det forløbne Aar kun udført 1 Mill. Pd., og medens vor Indførsel af Ost i Regelen er 1₁ Mill. Pd., har den i det sidste Aar været 1₄ Mill. Pd., ligesom ogsaa Overskudsindførselen af Raps og Oliefrø er stegen fra 118,819 Tdr. til 176,203 Tdr., altsaa voxet med omtrent 50 % i Sammenligning med de sidste 10 Aar. Selv en saadan Vare som Boghvedegryn, som man dog skulde synes, at Danmark med sit store Hedeareal maatte have Vilkaar til at levere, og af hvilken Indførselen tidligere var meget ringe, er i de senere Aar indført i stedse stigende Maal, og Overskudsindførselen, der i Gjennemsnit af de forrige 10 Aar var 2½ Mill. Pd., er i det nu forløbne Aar stegen til over 3 Mill. Pd. —

Men viser den samlede Udførsel af Landbrugsprodukter sig saaledes ugunstig for det forløbne Aar, næsten paa alle Punkter, saa der allerede af den Grund kun er tilflydt Landet en ringe Indtægt, saa bliver Forholdet dog endnu langt slettere, naar vi tillige se hen til de lave Priser, vi næsten gjennemgaaende have maattet nøjes med i det sidste Aar, og som i Virkeligheden fremfor noget andet have forrokket Landbrugets økonomiske Balance og øvet et knugende Tryk paa hele Landbrugsvirksomheden. Vi begyndte Aaret med meget lave Priser, og dog ere disse saa at sige Maaned for Maaned blevne lavere. Det har saa stærkt bidraget til at stemple Aaret 1885 som et tungt Aar, at vi finde Anledning til noget nærmere at belyse disse Prisfald.

Priserne paa Mejeriprodukterne have forholdsvis holdt sig bedst, men dog været følelig lavere. Sammenligne vi Gjennemsnittet af Topnoteringen for Smør i de 7 sidste Aar (1877—84) for hver Maaned med de tilsvarende Maaneder i det her omhandlede Landbrugsaar, og begynde vi med November Maaned, faa vi, at

Topnoteringen (for de sidste 5 Aar efter Grosserer-Societetets Prisansættelser) var pr. 100 Pd. Smør:

	Gjennemsnit af 1877—84.	Aaret 1884—85.	Altsaa lavere Pris det sidste Aar.
November	127.5 Kr.	117.0 Kr.	10.5 Kr.
December	127.6 -	117.0 -	10.6 -
Januar	124.5 -	114.0 -	10.5 -
Februar	126.1 -	104.0 -	12.1 -
Marts	122.4 -	106.0 -	16.4 -
April	109.7 -	96.0 -	13.7 -
Maj	99.6 -	85.0 -	14.6 -
Juni	95.5 -	82.5 -	13.0 -
Juli	96.7 -	88.8 -	7.9 -
August	103.3 -	96.0 -	7.3 -
September	110.9 -	106.5 -	4.4 -
Oktober	119.7 -	113.6 -	6.1 -

I de første 8 Maaneder var altsaa Prisen 10—16 Kr. lavere pr. 100 Pd. Smør, og navnlig var den lav i April Kvartal, i hvilket vi netop iaar have udført det største Kvantum Smør, medens vi ellers pleje at udføre det største Kvantum i Juli Kvartal. Overskudsudførselen var nemlig for

	I Gjennemsnit af 1877—84.	Landbrugsaaaret 1884—85.	Forskjel.
Oktober Kvartal	18,600 Tdr.	20,000 Tdr.	1,400 Tdr.
Januar Kvartal	21,700 -	21,600 -	÷ 100 -
April Kvartal	25,200 -	38,000 -	12,800 -
Juli Kvartal	28,700 -	32,600 -	3,900 -

Prisfaldet paa vore Husdyr var endnu langt føleligere end ved Smørret. De ere saa indgaaende behandlede i den følgende Beretning fra Docent Bruun-Petersen om Husdyrbruget i Danmark 1885, at vi kunne henvise dertil, og her skal derfor kun kortelig noteres, at Fedekvægspriserne have været 20—30 % lavere end i de nærmest foregaaende Aar, saa at bedste, jyske Stude, der

pleje at hjembringe 33—36 Øre pr. Pd. levende Vægt, ofte knn have hjembragt 27—29 Øre, samtidig med at de mindre gode Varer forholdsvis ere faldne endnu mere i Pris, — at Faarepriserne have været 40—60 % lavere end i tidligere Aar, saa ingen anden Gren af vort Husdyrhold er ramt saa haardt som Faarene af den forøgede Konkurrence fra tildels nyt Opland, frosset Kjød fra Australien, Ny Zeeland og Brasilien, — at Hestepriserne hele Aaret have været lave og særlig i Aarets sidste Maaneder sank 20 à 25 %, — og at Svinepriserne ere de eneste, der have holdt sig nogenlunde, lidt højere end Aaret forud, men lavere end tidligere; de begyndte i Januar med 28½ Kr. pr. 100 Pd. for 140—200 Pd.'s Svin, steg gennem Aarets første Halvdel og naaede Maximum med 32½ Kr. i Juli, men sank da atter ned til 26 à 27 Kr. i Aarets sidste Maaneder.

Kornmarkedet, der begyndte med lave, tildels vigende Priser i Aarets første Maaneder, fik lidt fastere Priser i Marts og en lille Stigning i April; men fra da af er Kornet stadig faldet i Pris lige til Aarets Udgang og naaede i December saa langt ned, som det ikke i mange Aar har været. I nedenstaaende Tabel have vi sammenstillet de højeste Lokopriser for Kjøbenhavn i Slutningen af hver Maaned, uddragne efter Beretningerne i »Ugeskrift for Landmænd«, og denne Tabel vil dels vise det stadige Fald i Aarets sidste 8 Maaneder og dels, at Priserne ved Aarets Slutning vare 20 à 25 % lavere end ved dets Begyndelse.

	Hvede 130—132 Pd.	Rug 124—126 Pd.	2radet Byg 112—116 Pd.	Havre 90—92 Pd.
Januar	700	600	690	630
Februar	700	605	680	630
Marts	715	615	680	650
April	785	620	680	680
Maj	715	625	660	670
Juni	710	610	640	640
Juli	700	610	640	630

	Hvede 130—132 Pd.	Rug 124—126 Pd.	2radet Byg 112—116 Pd.	Havre 90—92 Pd.
August	660	560	625	630
September	630	525	565	560
Oktober	630	520	565	560
November	600	500	600	540
December	590	485	535	540

Hvor stærkt Priserne allerede vare faldne ved Aarets Begyndelse i Forhold til de nærmest foregaaende Aar, vil sees af en Sammenligning mellem Kapitelstaxterne for Aaret 1884 og for Gjennemsnittet af de forrige 10 Aar. Den var nemlig pr. Td. af

	1884	Gjennemsnit af 1874—83.
Hvede	12. ₉₈ Kr.	17. ₃₇ Kr.
Rug	11. ₄₉ -	13. ₂₄ -
2radet Byg	10. ₆₅ -	11. ₇₉ -
Havre	7. ₈₇ -	8. ₀₂ -

Naar nu hertil kommer Faldet gennem Aaret 1885, sees det, at Priserne paa Hvede ved Aarets Slutning omtrent vare 60 % lavere end i det forrige Tiaar, for Rug og Byg omtrent 30 % og for Havre omtrent 15 % lavere.

Dette voldsomme Prisfald paa Kornet blev især føleligt i Aarets sidste Maaneder; man skulde skaffe Penge til Terminen, Mange vare nødsagede til at fremskynde Tærskningen, en Mængde tvungne Kornsalg fremkom, Kjøbeevenen hos mange Provinskjøbmænd var stærkt angreben ved de i Aarets Løb lidte Tab og ved et Par meget store Faltitter i Kjøbenhavn, der i et betydeligt Omfang berørte Provinserne; Kjøbelysten tabtes derfor mere og mere, og i December Maaned blev det ofte næsten ligefrem umuligt at kunne sælge sit Korn, selv om man vilde tage tiltakke med yderligere reducerede Priser. Det er dette Prisfald i Aarets sidste Maaneder, der mere end noget andet har bidraget til at gjøre Aaret 1885 saa trykkende for en

Mængde Landmænd, at det sent vil glemmes. I Begyndelsen af Aaret var det navnlig den daarlige Avl i 1884, som da skulde realiseres, der, i Forbindelse med de allerede den Gang lave Priser, forringede Landmandens sædvanlige Pengeudbytte meget følelig; men da Høsten var passeret og Landet i sin store Helhed havde hjembragt en god og tildels rig Høst, saa man mente i sine fulde Lader, mange Stakke og lange Roebatterier at have et godt Rygstød til den kommende Vinter, saa bragte Efteraaret ved sine Dag for Dag faldende Kornpriser en ny og den smerteligste Skuffelse ind over Landbruget, thi den haabefulde Trøst, Aarsvæxten havde bragt, og hvormed Modet ligesom var blevet opretholdt i Sommerens Løb, smuldrerede hen mellem Hænderne paa os, uden at der øjnedes noget Middel til at bøde derpaa. Det er selvfølgelig Korngaardene, der lide haardest under disse Forhold, og det saa meget mere, som en Mængde af dem have drevet Rovdrift og derved svækket Græsmarkerne og den Støtte, som selv et begrænset Husdyrhold kunde være; men paa den anden Side skal det fremhæves og levende erkjendes, at det er en overordentlig stor Lykke paa et Tidspunkt, da et Systemskifte fra Korn til Foder og Husdyrhold paa-trænger sig selv paa de mest udprægede Korngaarde, at erholde to saa rige og udmærkede Hvedeaar som de to sidste; — hvor forfærdelig vilde ikke Situationen have været for disse Gaarde, hvis der samtidig med Hvedepri-sens stærke Fald var kommet slette Hvedeaar.

Men have end den formindskede Udførsel og især de lave Priser Hovedskylden for den trykkede Tilstand, hvori Landbruget for Tiden befinder sig, saa er der dog ogsaa andre Forhold, der have medvirket dertil, og som det derfor for en rigtig Vurderings Skyld er værd at holde sig for Øje, eftersom en Del af dem ere selvforskyldte. Dette gjælder ganske særlig den Lethed, hvormed man har omgaaedes med Penge næsten paa alle Punkter; lad være at det kan fremføres som formildende Undskyldning, at baade Ejendom og Produkter i en lang Aarrække

vare i stadig Stigning, saa man fristedes til at betragte sig som rigere, end man i Virkeligheden var, at Overgangen fra Sølv- til Guldmøntfod har svækket Forrentningsevnen, medens Forrentningsbyrden er bleven den samme, og at man som oftest havde let Adgang til Penge, naar man blot kunde byde nogen Sikkerhed og ikke ængstedes for den høje Rente, der krævedes, — et Faktum er det dog, at mange Gaardes Bæreevne er meget haardt belastet. Kunde end de gyldne Tider magte den forøgede Gjæld, klares denne ikke eller kun med yderligt Besvær af Tider som de nærværende, og det saa meget mindre, som de nye Laan ingenlunde altid, ja maaske end ikke som Regel, bleve anvendte paa en produktiv Maade. »Forsigtig ind — og forsigtig ud« er den gode Leveregel, hvormed mangan Søn er sendt ud i Verden; den danske Landbruger har ofte ikke tilegnet sig denne Grundsætning for al økonomisk Ballance; Pengene ere ikke dragne forsigtig ind i Bedriften. naar de enten ere hentede fra en Plyndring af Jorden eller fra nye, tildels kostbare Laan; og de ere i mange Tilfælde endnu mindre givne forsigtig ud; man har kjøbt eller forpagtet halvt i Blinde eller paa en løs Formodning om »at naar han kan give saa meget for den Gaard, saa maa jeg uden Risiko kunne give dette for denne«; man har givet sig i Lag med at gaa over fra det gamle til det nye Landbrug, fra det extensive til det intensive. — hvilket i og for sig er absolut rigtigt, naar man ved Siden af den økonomiske Evne har den tilbørlige personlige Dygtighed til at foretage en saadan Omskiften; men medens Udgifterne til det nye Landbrugs Indstallering, til Redskaber, Maskiner, Dræning, Mejerilokaler, Stalde, Kunstgjødning, Kraftfodring osv. have været sikre, have Indtægterne altfor ofte forgjæves ladet vente paa sig, fordi det har bristet paa den nødvendige Indsigt og Dygtighed til at gennemføre Systemskiftet paa en sund og økonomisk Maade. Snart har man betragtet denne. snart hin af de nævnte Forbedringer som Universalmiddel, mens Sandheden er, at ingen af dem kan staa ene eller paa

egne Ben, men maa være ædruelig og harmonisk indpasset i alle de andre Faktorer, hvormed den skal samvirke. Selv den saa højt priste stærke Fodring har, hvor den er bleven gennemført paa en tankeløs, ukontrolleret Maade, afstedkommet store Tab, saaledes som en Korrespondent fra Skodborgegnen nærmere udvikler. Der klages, og med Rette, over Mangel paa Sparsommelighed i Leve-maade, men endnu større Tab er dog sikkert medført af en ødsel Pengeanvendelse i Bedriften uden tilbørlig Indsigt. Naar da de daarlige Tider komme, Rentebyrden er forøget, Folkelønningerne ere stegne, mens Arbejdsiveren maaske snarere er aftagen, Kommuneskatterne mange Steder have naaet en ængstelig Højde — der meldes endog om 40 Kr. pr. Td. Hartkorn, — Driftskapitalen savnes, hvorved man bliver afhængig baade af Kjøber og Sælger, Kreditten rokkes, den indbyrdes Tillid begynder at svigte, og Kapitaler blive opsagte, saa har man heri dels yderligere Grunde til, dels nødvendige Følger af det Omslag, som her i Landet tog sin Begyndelse med det tarvelige Høstudbytte i Aaret 1881, som ikke kunde dækkes af Høsten 1882, og som er blevet forøget ved den daarlige Høst 1883 og 1884 og nu i 1885 ved de meget lave Priser paa vore vigtigste Produkter.

At disse Forhold have Indflydelse paa Ejendomspriserne, er selvfølgeligt, men dog kan der ikke meldes, om noget væsentligt Nedslag, hvor Salget har været ganske frit; Sælgerne fastholde hovedsagenlig de gamle Priser, og da Kjøberne enten ere ængstelige eller ville spekulere i den trykkede Stemning og i begge Tilfælde forlange et betydeligt Afslag, skeer der næsten ingen Handler. I nogle Beretninger menes der dog at kunne paavises et Prisfald af 15—20 %. At Kreditorernes Opfattelse gaaer i samme Retning, fremgaaer af, at de i Regelen fare med Lempe og ikke fremtvinge Auktion ad Rettens Vej, da det let vilde kunne skade baade Kreditor og Debitor. Hvor der er blevet afholdt Tvangsauktioner, ere Priserne stærkt reducerede, med 25—35 % eller endnu mere imod

hvad der sidst er betalt for Ejendommen, men saadanne Ejendomme ere ogsaa næsten altid stærkt medtagne, udpinte og forkvaklede, saa det i Regelen vil koste baade lang Tid og mange Penge at faa Jorden i Orden igjen, det nødvendige Inventarium anskaffet og at faa Besætningen fuldstændiggjort med fordelagtige Individuer. Trykket føles i alle Samfundslag, og det saavel hos Lehnsbesidderen og Godsejeren som hos Gaardmanden og Husmanden. De, der have ejet Gaardene fra gammel Tid, eller de Bønder, der have kjøbt i den første Periode af Fæstegaardenes Salg, sidde godt i det uden videre Gjæld, ofte endog med Penge paa Rente; men de fleste af dem, der have kjøbt i den sidste Snes Aar, og som ved overflødige Bygninger, en opskruet Levemaade, for kostbar Drift o. lign. yderligere have forøget deres Gjæld, sidde i Regelen haardt i det.

Forpagternes Stilling er i sin store Almindelighed endnu slettere end Ejernes. Der gives selvfølgelig Undtagelser: Mænd, der sidde med gamle Forpagtninger, som ikke ere blevne skruede følelig op ved de sidste Omforpagtninger, hvis Afgifter endnu for en væsentlig Del bestemmes efter Kornets Kapitelstaxt, og som baade faglig og økonomisk taget have fuld Magt over Bedriften, kunne endnu klare sig uden at angribe den opsparede Kapital, om end dennes Renter i de fleste Tilfælde gaa med, — men deres Tal er ikke stort. For de fleste Forpagtere er Afgiften i de sidste 20 à 30 Aar bleven sat kjendelig op; Normen har altfor ofte været, hvad en dygtig Mand med Kapital var i Stand til at svare, og desuden er — ofte ifølge Forpagternes egne Ønsker — Afgiften for en stor Del eller største Delen bleven bestemt til fast Pengeafgift; der er ikke skjelnet tilbørlig imellem, om en Gaard var i god Orden og Kraft eller først skulde bringes det, og den Afgift, der er betalt for den første Slags Ejendomme, er ofte overført til de sidste, idet Forskjellen mellem Aktivernes Godhed da er søgt udjævnet ved for de sidstes Vedkommende at tilstaa en noget længere Forpagtnings-

tid, — en Fordel, der i mange Tilfælde er illusorisk og i en Tilbagegangstid ligefrem fordærvelig; men Begjæret har været saa stort, at der endog fandt Kapløb Sted om Ejendomme af denne Art. Vedblive de uheldige Forhold, der have ramt Landbruget siden 1881, og særlig hvis de nuværende daarlige Produktpriser ikke hæve sig, maa de fleste Forpagtere have Afslag, og det endog et betydeligt Afslag. I modsat Fald vil det gaa mange af dem ilde, og de andre ville have en ulønnet og derfor utilfredsstillende Virksomhed og tvinges ind paa et Sparesystem, som Ejendommene uomgængelig ville lide under. Men hvad enten det ene eller det andet af disse Tilfælde indtræffer, vil Ejeren komme til at bære et større Tab, end om han træder hjælpende til itide; i første Tilfælde vil han ofte miste en dygtig Forpagter, kjendt med og knyttet til Ejendommen, i sidste Tilfælde vil han om kortere eller længere Tid faa en udpint Ejendom, som det vil koste meget mere at faa i Orden og Kraft, end der er tjent ved den haarde Behandling af Ejendommen; det vil være den største Skade, de trykkede Tider kunne volde Landets Nationalvelstand, hvis Ejendommene, — ligegyldig enten de drives af Ejere eller Forpagtere — underkastes et Tæresystem. I Erkjendelsen heraf og desuden ledet af en nærliggende Billighedsfølelse er Forpagtningsafgiften ogsaa allerede bleven kjendelig nedsat paa en Del Godser; men de færreste Steder er Hjælpen tilstrækkelig gennemgribende, thi snart er det kun et enkelt Aars Afgift, der er bleven modereret, medens Ondet allerede har tæret saa stærkt, at Forpagteren kun kan bringes paa Fode igjen og gjengives den nødvendige Kredit ved, at Nedsættelsen bliver varig; snart er Hjælpen ydet i Form af, at Ejeren har overtaget Besætningen, men den Rentebesparelse, der derved naaes, har mindre Betydning, end det ved første Øjekast kan synes, og medens det paa den ene Side frigjør nogen Kapital for Forpagteren, hæmmer det paa den anden Side den nødvendige Frihed i hans Dispositioner. Desuden er det ikke blot Forpagtningsafgiftens Størrelse, men ogsaa mange andre Forhold vedrørende

Forpagtningsforholdene, der trænge til en Reform, og dette Spørgsmaal turde derfor være et af de vigtigste, der for Tiden staa paa Dagsordenen. Det er imidlertid tillige et af de vanskeligste, fordi det vil kræve større Ofre, end mange Ejere kunne bringe. Særlig gjælder det Præstegaardsforpagtningerne, thi Præsterne have ofte vanskelig ved at give Afkald paa den stipulerede Afgift, saa meget mere som de ogsaa blive trykkede ved den formedelst lave Kapitelstaxter stærkt formindskede Præstetiende, og da tilmed Forpagtningsafgiftens Størrelse og øvrige Vilkaar have erholdt offentlig Autorisation, er det forstaaeligt, at man endnu mere krymper sig ved at give Afslag.

»Fra hvilke Sider eller ved hvilke Midler antager De, at en Bedring af Landbrugets nuværende trykkede Kaar vil kunne ventes?« — Ogsaa dette Spørgsmaal havde vi forelagt vore ærede Korrespondenter, og man vil i Beretningerne andetsteds i dette Hefte finde en Række Antydninger og Besvarelser heraf. Idet vi henvise dertil, skulle vi her sammenstille de væsentligste af de paapegede Midler. Nogle have peget paa Forhold, der ligge udenfor vor egen Rækkeevne, saasom gode Afgrøder, Op-livelse af Forretningsvirksomheden og dermed følgende Forbedring af Arbejdernes Kaar, særlig i de engelske Fabrikdistrikter, som ere vore vigtigste Konsumenter, Retablering af det gamle Forhold mellem Guldets og Sølvets Produktionsmængde o. a. Andre og det de Fleste søge Midlerne i Statens Understøttelse i forskellig Retning: Toldbeskyttelse, garanterede Kreditanstalter, bunden 4 % Rente af alle offentlige Midler, Udvidelse af Kommunikationsmidlerne særlig hyppigere Dampskibsfart fra Esbjerg til England, Nedsættelse af Jernbanefragterne, en tidsvarende og kraftig Repræsentation for Landbruget, Forøgelse af Forsøgs- og Konsulentvirksomheden, Forbedring af Landbrugsundervisningen, Understøttelse af veludstyrede Landboskoler i de forskellige Egne o. a. Andre have nævnet en frugtbarere Foreningsvirksomhed: Oprettelse af Foreninger eller Selskaber med særlige og begrænsede Formaal, saasom Tyreforenin-

ger, Hingsteforeninger, Exportforeninger, Konsumsforeninger osv., en forøget Foredragsvirksomhed, Præmiering af mønsterværdige Landbrug, Fremme af Totalafholdenheds-sagen, der i mange Egne har viist sin heldige Virkning paa flere Maader saavel økonomisk som moralsk. Atter Andre have fortrinsvis rettet Opmærksomheden paa, hvad der af hver Enkelt kan udrettes i den for hans Bedrifts Omraade og i hans eget Hjem, en Forbedring af Besætningerne, en udvidet Rodfrugtdyrkning, Sommerstaldfodring, en Gjenoptagelse af det personlige Arbejde, hvor dette var lagt til Side, større Sparsommelighed i Levemaaden, en bedre Børneundervisning og Opdragelse o. a. Som man seer, er der ikke Mangel paa antydende Midler; det gjælder nu om, at de blive iværksatte paa rette Maade og rette Steder, men i det Hele taget tør man vel nok udtale Haabet om, at der er en saadan Livskraft i de danske Landbrugsforhold og saa megen sund Sands i Samfundet, at den gamle Erfaring om, at »Nøden er den bedste Læremester«, ikke heller her vil vise sig uden Vidnesbyrd.

Nærmere at drøfte Værdien af disse forskellige Midler er her hverken Tid eller Plads til, men dog er der et af de paa pegede Midler, der maa omtales lidt nøjere, da det, hvis det skulde blive gennemført, vilde betegne et væsentligt Mærkepunkt i det danske Landbrugs Udvikling og Rørelse. Det er Toldspørgsmaalet; hidtil har vort Landbrug staaet ganske uden Beskyttelse med Undtagelse af de 10 Øre for Ost, og selv denne Toldposition har ofte været angreben, saa den almindelige Opfattelse nærmest gik i Retning af, at Billighed mod Arbejderne krævede den hævet, om den end fra anden Side betragtedes som en Nødvendighed, hvis ikke vor forud lidet lønnende Osteproduktion ganske skulde ødelægges under Konkurrencen fra Udlandet. Den Stemning, der i de sidste 6—8 Aar mere og mere har arbejdet sig frem i de fleste af Europas gamle Kulturlande, og som har ført til en Beskyttelsestold for Landbrugets Produkter i Tyskland, Frankrig, Østerrig-Ungarn og Rusland, samt sat Spørgsmaalet under Debat i

Sverig, Norge, Schweits og selv i England, er ogsaa naaet til os, og efter at det i Aarets Løb oftere har være debatteret, har Regjeringen i Slutningen af Aaret 1885 besluttet og strax i Begyndelsen af det nye Aar forelagt et Lovforslag for Rigsdagen om en Indførselstold af 75 Øre pr. 100 Pd. uformalet Byg og Majs og 2 Kr. pr. 100 Pd. formalet Byg og Majs samt Malt, en lille Nedsættelse af Afgiften for indenlandsk Roesukker og Ophævelse af Tolden paa Stenkul (14 Øre pr. Td.). Er Forslaget end ikke omfattende, betegner det en bestemt Forandring i de hidtil gjældende Principper og motiveres ogsaa udelukkende med det stærke Tryk, der hviler paa Landbruget, hvorfor det kun er bestemt at være gjældende til 1890. Forslaget blev forkastet i Folkethinget, men i den offentlige Debat, der ellers har fundet Sted om Forslaget, ønskede man som oftest, at det maatte gennemføres for Kullenes og Sukkerets Vedkommende, overfor Majsen stillede man sig tvivlsomt, og mod Indførselstold paa Byg protesterede man i Regelen. Om vi end i de sidste daarlige Høstaar have indført en Del Byg, er Gjennemsnitsindførselen i de sidste 10 Aar dog kun omtrent 60000 Tdr., men vor Udførsel omtrent 1 Mill. Tønder. Desuden er det mest simpelt Foderbyg, vi indføre, og det vil kun være Prisen paa dette, der muligvis vil blive højnet lidt; men dels vil dette ikke støtte den Kvalitetsforbedring, vi ellers tilstræbe, og dels vil den mærkes paa Kapitelstaxten, hvorefter en Mængde Afgifter (Tiende, Forpagtning o. s. v.) betales af Folk, der kun sælge godt Byg, hvis Pris bestemmes af Udlandet. Desuden er Byg omtrent et ligesaa vigtigt Fødekorn for Almuen (til Grød, Vælling o. s. v.) som Rug. Det synes ogsaa, at Erfaringerne fra de Lande, der allerede i flere Aar have havt Beskyttelsestold paa Landbrugsprodukter, ikke tale for, at dette har været til Landbrugets Gavn, thi skjøndt Tyskland som bekjendt atter ifjor har forhøjet Indførselstolden paa Landbrugsprodukter meget betydelig, lyde Klagerne derfra dog stærkere end nogensinde. Men er den nævnte Toldbeskyttelse et tvivlsomt Gode for Lande som Tyskland og Frankrig,

der overvejende ere indførende af Landbrugsprodukter, medens vi ere overskudsudførende, saa maa man være endnu mere tvivlende om, at en lignende Beskyttelse vil gavne vort Landbrug, men snarere frygte for, at den, om end i mindre Maal, skal kunne forvolde lignende Ulykker over vort Landbrug, som den medførte i forrige Aarhundrede, da den i Virkeligheden var en meget væsentlig Grund til vort Landbrugs Stagnation eller endog Tilbagegang. Da det i denne Forbindelse kan have sin Interesse at se, hvor overmaade stærkt man i Tyskland og Frankrig har ment at burde beskytte Landbruget, som det synes uden kjendelig Nytte, skal her anføres de i det foreløbne Aar vedtagne Toldsatser, hvortil der for Tysklands Vedkommende til Sammenligning forudskikkes de Toldsatser, der i de senere Aar have været de gjældende. I Frankrig er Tolden højere for oversøisk Korn end for det europæiske. 1 Reichsmark = 89 Øre, 1 Franc = 71 Øre.

Tysklands Told			Frankrigs Told		
	var før 1885	er nu		fra	fra
pr. 100 Kilo.	Rmk.	Rmk.	pr. 100 Kilo.	Europa	oversøiske Lande
Hvede.....	1.00	3.00	Hvede	3.00	5.00
Rug	1.00	3.00	Rug	1.50	5.10
Byg	0.50	1.50	Byg	1.50	5.10
Havre.....	0.50	1.50	Havre	1.50	5.10
Boghvede.....	0.50	1.00	Malt.....	1.90	5.50
Bælgsæd	1.00	1.00	Hvedemel ...	6.00	9.60
Raps og Rybs...	3.00	2.00	Fersk Kjød ..	7.00	
Hørfrø o. lign...	0.50	1.00	Saltet Kjød..	8.50	
Malt.....	1.50	3.00			
Kommen	3.00	3.00	pr. Stk.		
Cikorierødder....	•	1.00	Stude	25.00	
Mel og Gryn ...	3.00	7.50	Tyre og Køer	12.00	
Fersk Kjød	20.00	20.00	Ungkvæg	8.00	
Smør	20.00	20.00	Kalve	4.00	
Ost	20.00	20.00	Faar	3.00	
Fedt	10.00	10.00	Lam	1.00	
Honning	3.00	20.00	Svin	6.00	
Fjerkræ, Vildt ..	12.00	30.00	Grise.....	1.00	
Heste .. pr. Stk.	10.00	20.00			
Stude ..	—	30.00			
Tyre, Køer —	6.00	9.00			
Ungkvæg —	4.00	6.00			
Kalve —	2.00	3.00			
Svin —	2.50	6.00			
Grise —	0.55	1.00			
Faar —	1.00	1.00			
Lam —	0.50	0.50			

Idet vi nu gaa over til at fremdrage de vigtigste Be-
givenheder paa de enkelte Landbrugsgrenes Omraade i Aa-
ret 1885, maa vi henvise til efterstaaende Afhandlinger i
dette Hefte, i hvilke Docent Bruun-Petersen har be-
handlet Husdyrbruget, Cand. polyt. B. Bøggild Mejeri-
bruget, Cand. math. W. Jantzen Vejrforholdene og Cand.
polit. Fr. Reck Ud- og Indførselen af Landbrugsprodukter
i det forløbne Aar, ligesom ogsaa til Beretningerne fra
Landets forskjellige Egne.

De trykkede Forhold have naturligvis indskrænket
Grundforbedringerne og navnlig saadan, der ikke
ere direkte og hurtig rentable, altsaa især Bygninger, Op-
dyrkninger, Vejanlæg o. lign., forsaavidt disse ikke kunne
udføres med egen Folkekraft.

Ogsaa paa Redskabs- og Maskinomraadet har
der iaar været stille, naar man undtager den vedblivende
stærke Anskaffelse af Centrifuger, af hvilke vedblivende
Burmeister og Wains samt de Lavals fortrinsvis finde Af-
sætning. Blandt de Præmier, der i Aarets Løb ere tildelte
dem begge, kan for de førstes Vedkommende særlig nævnes
den eneste Guldmedaille, der uddeltes for denne Slags Ma-
skiner i Paris, og den Guldmedaille, den tilligemed Fjords
Kontrolapparat erholdt paa »Opfindelsernes Udstilling« i
London. I Aarets sidste Maaned bragtes et nyt og for-
trinligt Kontrolapparat i Handelen, det er ogsaa konstrue-
ret af Docent Fjord og har foruden andre Fordele den
væsentlige samtidig at kunne behandle 54 Mælkeprøver,
medens det tidligere kun kunde behandle 12 Prøver. Bur-
meister & Wains Centrifuger leveres nu med et Beskyttel-
sesapparat mod Sprængning i Form af regulerende Rem-
skiver; om Sprængninger end hidtil kun ere forekomne ved
uforsigtig og uforsvarlig Behandling, er Skaden, de volde, jo
dog lige stor og en Beskyttelse ønskelig. Det samme
gjælder jo iøvrigt mange andre Maskiner, der ved deres
»Ulykkestilfælde« aarlig kræve ikke faa Ofre. Man maa
derfor med Glæde hilse den af Justitsministeren forelagte
Lov, — udarbejdet ifølge Betænkning af et derom for

et Par Aar siden nedsat Udvalg —, angaaende Foranstaltninger til Forebyggelse af Ulykkestilfælde ved Brug af Maskiner; ifølge dette maa Børn under 10 Aar slet ikke benyttes ved Landbrugsmaskiner, der drives ved mekanisk Kraft eller Hestekraft anvendt i Hestegang; Børn under 14 Aar maa ikke bruges til Pasning af Maskiner, der kræve særlig Forsigtighed, og Børn under 18 Aar maa ikke bruges til Pasning af Dampkjedler eller til Rensning, Smøring og Eftersyn af Axelledninger eller andre Dele af Maskineriet, medens dette er i Bevægelse. Det stedlige Politi skal føre Tilsyn, og Arbejdsgiveren hfter for den Skade, der foraarsages af hans Bestyrer, Formand eller Tilsynshavende ved Driften. Bøderne toreslaaes satte fra 10—400 Kr.

Handelen med Kunstgjødning, der har været kontrolleret ved en Række Analyser af Konsulent V. Stein, hvorom en udførlig Redegjørelse findes i forrige Bind af dette Tidsskrift, synes — mærkelig nok — i det forløbne Aar at have været lidt i Tiltagende, rimeligvis foranlediget ved de betydelig faldne Priser. Indførselen, der 1880 var sunken til 8.₅ Mill. Pd., er i de følgende 5 Aar stegen henholdsvis til 16.₁ — 28.₂ — 18.₀ — 25.₆ og 37.₈ Pd. i det nu forløbne Landbrugsaar, altsaa en meget stærk Stigning. Imidlertid er Indførselen ganske vist ikke et Udtryk for Forbruget, da meget findes i Beholdningerne fra det ene Aar til det andet, men ifølge de offentliggjorte Beretninger fra Foreningerne til Fællesindkjøb af Gjødning er der iaar en virkelig Stigning. Den jyske Forening har i 1885 fordelt ca. 100000 Pd. mere end Aaret forud, nemlig ca. 3 Mill. Pd., og Foreningen for Lolland-Falster har havt en større Omsætning end nogensinde tidligere. Denne Forenings Priser vare 1885 meget lave, nemlig 30 Øre pr. Pd. Fosforsyre og for 1 Pd. Kvælstof i fosforsur Kalk 90 Øre, i Peru Guano 121 Øre, i Fiskeguano 73 Øre og i Chili Salpeter 73 Øre. For det kommende Aar (1886) har den jyske Forening sluttet Akkord til noget lavere Priser end ifjor, nemlig for 100 Pd. lavprocentigt Super-

fosfat ($11\frac{1}{2}\%$ opl. Fosforsyre) til 2.₉₅ Kr. (imod 3.₁₀ Kr. i 1885), højprocentigt Do. (19% opl. Fosfs.) til 5.₀₄ Kr. (imod 5.₃₅ Kr. i 1885), Præcipitat med 30—32% udfældet Fosfs. til 7.₁₀ Kr. (imod 8.₆₀ Kr. i 1885), Benmel med 3—4% Kvælstof og 21—24% Fosfors. til 7.₁₀ Kr. (imod 7.₇₃ Kr. i 1885), opløst Peru Guano med $6\frac{1}{2}\%$ Kvælstof og 9% opl. Fosfors. til 10.₅₀ Kr. (imod 10.₆₀ Kr. i 1885) og norsk Fiskeguano med $9\frac{1}{4}\%$ Kvælstof og $12\frac{1}{2}\%$ Fosforsyre til 9 Kr. Som det sees, ere Priserne altsaa for flere Slags kjendelig lavere end ifjor, skjøndt de jo da allerede vare faldne 20—25%. — Men samtidig med at vi med Tilfredshed kunne se paa de her berørte Forhold, maa det noteres, at vor Udførsel af Ben, der allerede i og for sig er en Skam og et Tab for vort Landbrug, i Aaret 1885 steg til $5\frac{1}{4}$ Mill. Pd., medens den dog kun plejer at være $3\frac{1}{2}$ Mill. Pd.

Den Virksomhed paa Plantekulturens Omraade, som i de sidste Aar er udfoldet af forskjellige Institutioner, har ogsaa i det forløbne Aar givet sig kraftige Vidnesbyrd. Om Bestræbelserne fra Hvede- og Maltbygudvalgenes Side kan henvises til Beretningen andetsteds i dette Hefte om Landhusholdningsselskabets Generalforsamling, hvor der gjordes Rede derfor af Forsøgslederen; her skulle vi nøjes med at fremhæve, at Maltbygudvalget i 1885 fordelte 10000 Pd. Chevalierbyg i Smaapartier paa 50 Pd. til større og navnlig mindre Landmænd i de forskjellige Egne, dels for at lære disses Evne til at avle Maltbyg at kjende og dels for at faa Kjendskabet til Chevalierbyggets Fortrinlighed bredt til Egne og Mænd, som hidtil ikke have benyttet det. For Aaret 1886 har Udvalget besluttet paa lignende Vis og i lignende Øjemed at fordele 15,000 Pd. I Nakskov afholdtes paa Foranledning af »Foreningen af Sukkerroedyrkere« en lille, men smuk Udstilling af Maltbyg d. 6te Oktbr., og »De samvirkende sjællandske Landboforeningers« sædvanlige Maltbygudstilling i Industriforeningen aabnedes d. 10de Novbr. og omfattede 90 Prøver, der ved Bedømmelsen klassificeredes saaledes:

ingen i 1ste, 12 i 2den, 50 i 3die, 14 i 4de, 8 i 5te, 3 i 6te og ingen i 7de Klasse, et Resultat, der viser Fremgang ved at have løftet de mange Prøver, der tidligere fandtes i de lavere Klasser, op i 3die. — Til Hvedeudstillingen i Industriforeningen, der aabnedes i December, havde Hvedeudvalget fremsendt 600 Prøver fra 20 forskellige Gaarde og omfattende 35 Varieteter, dyrkede paa ulige Maader med Hensyn til Saamængde, Saatid, Høsttid, Høstmaade og Gjødskning (kunstig). Dommerudvalget udtalte sin fulde Aerkjendelse af den nyttige Virksomhed, der udfoldedes ved disse Forsøg. — Konsulent P. Nielsens omfattende Forsøgsvirksomhed har ogsaa i det forløbne Aar faaet en betydelig Udvidelse, hvorom ligeledes henvises til Referatet om Landhusholdningsselskabets Generalforsamling; han har dels erholdt en Forsøgsmark i Nærheden af Askov Folkehøjskole i det sydlige Jylland og dels ved Godsejer Castenschjolds (Borreby) store Liberalitet erholdt 20 Tdr. Land anviste til en ny Forsøgsstation paa Tystofte Bys Jorder, hvor Hr. Castenschjold med delvis Støtte fra Statens Side lader opføre Bolig, Lade, Stald, Lagerrum og Forsøgslokaler til Hr. Nielsen. — Foreningen til Kulturplanternes Forbedring, der ellers vedblivende kun finder en ringe Støtte saavel hos Private som hos Staten til Løsningen af de store Opgaver, den har sat sig, er imidlertid i Aarets Løb bleven tiltraadt af 70 Sogneforeninger og har ved en Generalforsamling d. 16de Juni ændret sine Vedtægter, saa Bestyrelsen er bleven mindre (9 mod 15 tidligere), men i det Sted er der dannet et Repræsentantskab, der vil tjene til at bringe Foreningen i nærmere Forhold til de enkelte Egne og disses Medlemmer. — Foreningen til Udførsel af Havesager, der stiftedes i December 1884, har altsaa tilbagelagt sit første Forretningsaar, udgivet et Medlemsblad hveranden Onsdag med nyttige Meddelelser og omfattende Markedspriser samt knyttet en Del Forbindelser i England; men foruden de mange andre Vanskeligheder ved at faa denne Sag i Gang maa særlig nævnes, at vor Dampskibsforbindelse med England ikke er tilstrækkelig

hyppig og hurtig til at fyldestgøre de Krav, som en stabil Forsyning af Havesager fra Danmark maa stille. — Bureau Ceres fortsætter sine omfattende Kartoffelforsøg, særlig med disses Afsvampning. Ogsaa fra flere andre Sider foretages en Mængde Dyrkningsforsøg med Kartoffler. — Frømarkedet. Der er utvivlsomt Fremgang i Handelen med velrenset og paalideligt Frø, der sælges med fuld Garanti for Varens Indhold, og flere og flere Frøhandlere benytte Kontrollen af dansk Markfrøkontrol, der i Aarets Løb har faaet nye, rummelige og smukt udstyrede Forsøgslokaler paa Harsdorffsvej. Men ved Siden heraf drives fremdeles en udstrakt Handel med Frø, for hvis Ægthed og Godhed der mangler enhver Sikkerhed; selv Frarensningsvarer fra de store Frøforretningers Paklofter søges af en Mængde Mellemandlere til billig Pris, der da forsyne særlig mindre Jordbrugere med denne »Slags« Frø til deres Græsmarker. Til Belysning heraf foreligger et Par karakteristiske Beretninger fra »Dansk Frøkontrol«, der findes optagne i »Ugesk. f. Landm.« og tildels i Tidsskriftet »Om Landbrugets Kulturplanter«, og de vise gennemgaaende, hvor kostbar denne Handel med »billigt« Frø i Virkeligheden er for Landet, selv om det i Regelen — ingenlunde altid — betales med nogle færre Øre pr. Pund end Frøet i den kontrollerede Handel; thi Kvaliteten er saa meget ringere, at Jordbrugeren betaler hvert Pund Frø efter dettes Indhold af rent og spiredygtigt Frø, afseet fra Indblandingerne, noget, ofte endog meget dyrere end det kontrollerede. Den væsentligste Ulempe ved det saakaldte »billige« Frø lader sig dog næppe udmaale i bestemte Værdital, hvor slaaende disse ofte kunne være; den maa fortrinsvis søges i den flerdobbelte Mængde Ukrudfrø, der findes i dette, hvorover de Beretningerne ledsagende Tabeller give en let overskuelig Oversigt. Den erfarne Landmand, der véd, hvad det koster ham at holde sin Jord ren, og hvor ufuldkomment dette lykkes for de Fleste, vil bedst skjønne, hvad der tabes herved, og de mindre Omhyggeligere maa

finde sig i at bøde herfor ved færre Fold af deres Afgrøder. Beretningerne indeholde ogsaa i Enkelthederne mange Vink, som Landmanden vilde gjøre vel i at lægge sig paa Sinde.

Sukkerroedyrkingen har paa Grund af det voldsomme Fald i Sukkerpriserne 1884 havt et vanskeligt Aar. De danske Sukkerfabrikker have foreløbig opgivet Tanken om Oprettelsen af nye Fabrikker, men derimod paa en heldig Maade imødekommet det tilstedeværende Ønske i flere af de gamle Sukkerroeegne om Udvidelse af det dyrkede Areal. Den første Andelsfabrik, Sukkerfabrikken »Nykjøbing« paa Falster, aabnede sin første Kampagne d. 1ste Oktbr. med et Areal af 1000 Tdr. Land hos Andels-havere og 6—700 Tdr. Land hos Kontrahenter paa lignende Vilkaar som de danske Sukkerfabrikker. Fabrikken støttes af et omfattende og smukt ordnet System for Tilførselen af Roer, nemlig dels 1 Mil Sporvej ind i Landet og dels Anlægsbroer langs Kysten, hvorfra en Bugserdamper henter Roerne i store Pramme til Svømmerenderne, der føre dem direkte ind i Fabrikken.

Angaaende Virksomheden for Husdyrbrugets Fremme i det forløbne Aar skulle vi, næst at henvise til selve Husdyrberetningen i dette Hefte, her sammen- drage følgende Punkter: I Landhusholdningsselskabet er behandlet og vedtaget et fra jydsk Fællesforening til Regjeringen indsendt Forslag om Forhøjelse af Statens Bidrag til Hingste- og Dyrskuer samt om Ordningen af Amtstyreskuer; Selskabet har besluttet at optage en konsultatorisk Virksomhed for Hesteavl og at aabne en Konkurrance om den ved Konsulent Jessens Død ledig- bleve Konsulentplads i Husdyrbrug. I Foraaret 1885 overtoges Turebylille i Forpagtning som Station for Udvikling af dansk rødt Kvæg; i ikke faa Egne er der dannet Foreninger til Husdyrenes Forbedring, navnlig ved Oprettelsen af Tyreforeninger og Kjøb af Aktiehingste; de samvirkende sjællandske Landboforeninger have vedtaget Oprettelsen af Kvægavlsforeninger og andraget Re-

gjeringen om Midler til Ansættelsen af Konsulenter ved disse Foreninger. Fyens Stifts patriotiske Selskab har afholdt sin første Præmiering af hele Kvæghold. Virksomheden for Gedeavl og Gedehold har været levende blandt Folk i flere Egne, særlig i Stevns; en Gedeavlerforening ved Tureby St. har ladet indkjøbe Geder i Norge, og Stevns Gedeavlerforening har ligeledes ladet opkjøbe gode Malkegeder og Kid i Tyskland. Landhusholdnings-selskabet har hos Landbrugsdirektøren i Norge indhentet og offentliggjort en Del Oplysninger om den norske Geds Ejendommelighed, Fordringer, Udbytte, Pris osv. En Reaktion mod denne Bevægelse for et udvidet Gedehold giver sig imidlertid allerede tilkjende i mange Egne. Nogle Godsejere have derfor paa Landhusholdningsselskabets Foranledning i Efteraaret 1885 ladet afhente 20 østfrisiske Malkefaar fra Oldenburg for at gjøre Forsøg med dette Dyr og lære dets Brugbarhed for danske Forhold at kjende. — Af større Udstillinger vedrørende Husdyrbruget skal nævnes Fedeskuet paa Kjøbenhavns Kvægtorv d. 4de og 5te Maj, de almindelige Statshingsteskuer, Østifternes fælles Hingsteskue ved Nykjøbing (p. F.) den 23de Juni og det store og smukke Fællesdyrskue ved Horsens den 26de og 27de Juni. For Fjerkræavlens Fremme er der af de forskjellige Foreninger, der med stor Energi virke for denne i saa lang Tid upaaagtede Erhvervs-gren, afholdt en Række af Udstillinger. I Juli afholdtes den første internationale Udstilling af Fjerkræ i Rosenborg Have; den havde stor Tilslutning saavel fra Ind- som Udland, og Forhandlinger fandt Sted. Foreningen for Danmarks Fjerkræavl afholdt en lignende Udstilling i Odense fra 31te Juli til 2den August. D. 5te og 6te Decbr. afholdtes en Udstilling af slagtet Fjerkræ, pakkede Æg osv. i Kjøbenhavn af Foreningen til Hønsavlens Forbedring og vandt ved sine smukke Varer og sit hensigtsmæssige Øjemed fortjent Anerkjendelse. Ogsaa i Slagelse afholdtes en Fjerkræudstilling.

Af Foranstaltninger til Mejeribrugets Fremme

skal nævnes Forsøgslaboratoriets omfattende Virksomhed, der bl. A. har ydet værdifulde Bidrag til Kontrollen med den til Fællesmælkerierne leverede Mælk; de omfattende og lærerige Undersøgelser af Fælles- og Andelsmejerierne, som den jyske Fællesforening har ladet fortsætte i det forløbne Aar; den 4de sjællandske Mejeriudstilling i Kjøge d. 12te og 13de Februar; det af de samvirkende Landboforeninger paa Sjælland foranledigede Lovforslag af 19de Marts om Handelen med Kunstmør. Iøvrigt henvises til Mejeriberetningen i dette Hefte.

Foreningslivet, særlig i de større Foreninger, udfolder Aar for Aar mere Kraft, men har desværre været stærkere berørt af den politiske Strid end i tidligere Aar. Om Landhusholdningsselskabets Virksomhed henvises til Beretningen om dettes Generalforsamling. De samvirkende Landboforeninger paa Sjælland holdt deres Delegeretmøde i Kjøbenhavn d. 29de og 30te Januar og den jyske Fællesforening sit Møde i Horsens d. 19de—21de November; begge Steder førtes livlige Forhandlinger om mange vigtige Spørgsmaal, særlig om Husdyrbrugets Udvikling, om Mejeribruget, om Guldmøntfodens Indflydelse paa Landbrugets Rentabilitet, om Agrikulturkemiens Indførelse i Almueskolen osv. Af begge Foreninger ligesom ogsaa i de andre Provinser udfoldes en forøget Foretagsvirksomhed i de lokale Foreninger. Et Forslag til Oprettelsen af et Centralorgan for Landbrugets faglige Interesser i Form af et Landbrugsraad er udarbejdet og i Princippet vedtaget af Landhusholdningsselskabet, men forhandles yderligere i indeværende Vinter dels ved de provinsielle Fællesforeninger, dels i et derom nedsat Udvalg. — Hedeselskabet støttes vedblivende dels af et forøget Medlemstal — i 1884 3865 Medlemmer — dels af et forøget Stats-tilskud — 25,800 Kr.; ialt raader det over en aarlig Indtægt af henimod 60,000 Kr., men dets omfattende Opgave, der stadig varetages med stor Energi, stiller ogsaa Aar for Aar forøgede Krav til større Pengemidler og mere Arbejde.

Med Undtagelse af Industriudstillingen i Odense og

den Produktudstilling, som knyttedes dertil i Dagene fra 26de til 30te Septbr., har det danske Landbrug ikke deltaget i nogen almindelig Udstilling i det forløbne Aar, om end baade den internationale Udstilling i Antwerpen og i Buda-Pest blev besøgt af Landmænd. Derimod har der i Aarets Løb dannet sig en Komite for Afholdelsen af en stor Industri- og Landbrugsudstilling i Kjøbenhavn 1888, hvilken Komite konstituerede sig d. 13de Juni.

Landarbejdernes Vilkaar have i det Hele taget været gunstige i Aaret 1885. Der har ikke været Arbejdsløshed paa Landet, Lønnen er ikke bleven nedsat, i alt Fald ikke for Daglejerne og de gifte Folk, — om man end hist og her har kunnet fæste Ungkarle lidt billigere end i de forrige Aar, — og Priserne paa Livsfornødenhederne have været lavere. Om den Indskrænkning, Tiderne paa-byde, muligvis ogsaa vil indskrænke Folkeholdet, er vel ikke usandsynligt, men foreløbig er der ikke for Landets Vedkommende nogen Grund til ved kunstige Midler, for Statens og Kommunens Penge, at skabe Arbejde og derved en Konkurrence med det private Erhverv om den forhaandenværende Arbejdskraft, hvorfor der ogsaa i flere af de modtagne Beretninger er nedlagt en stærk Indsigelse imod Foranstaltninger af denne Art. — Af Fyens Stifts patriotiske Selskab er udgivet en Udvalgsbetænkning om Tyendeforholdene, der ved den store Mængde af betydningsfulde Oplysninger og ved den humane og sunde Aand, der har dikteret den, i høj Grad fortjener Landmændenes og Statsmyndighedernes Opmærksomhed.

Af Landbrugsfester i Aarets Løb skal nævnes: Maribo Amts økonomiske Selskabs 75 Aars Jubilæum (egentlig 76 Aar), der afholdtes d. 29de Oktober i Maribo, og hvortil Forstander A. la Cour havde samlet en interessant historisk Oversigt over Selskabets hidtidige Virksomhed, samt Fyens Stifts 75 Aars Jubilæum, der fejredes med en større festlig Sammenkomst i Odense d. 2den November. Om den Festlighed, der fandt Sted i Anledning af Konferentsraad Tesdorpf's 25 Aars Jubilæum som

Præsident i det kgl. Landhusholdningsselskab, kunne vi henvise til Meddelelsen i forrige Hefte. —

Det danske Landbrug har i Aarets Løb mistet mange ansete Mænd; at nævne dem alle formaa vi ikke, da sikkert mangen i sin Egn fortjent Mand er gaaet bort, uden at det er kommet til Almenhedens Kundskab. Her skulle vi minde om: Kammerraad S. Toft, der, bondefødt, ved egen Dygtighed havde løftet sig til en anset Stilling — han var en Tid Stutterikommissær og Formand for Aalborg Amts Landboforening — døde d. 26de Decbr. 1884 i en Alder af 60 Aar. — Overlærer H. J. G. A. Lacoppidan døde i en Alder af 73 Aar d. 12te Januar; efter at han havde taget farmaceutisk Examen, blev han praktisk Landmand paa Sjælland og i Jylland, indtil han 1855 kaldtes til Lærer paa Næsgaard, hvilket Hverv han i 24 Aar beklædte med Dygtighed, samtidig med at han udsendte sin fortræffelige Agerdyrkningslære i 6 Oplag og 16,000 Expl. — Konferentsraad A. L. Drewsen, hvis Løbebane faldt paa Embedsvejen, men som havde en varm Interesse for Landbruget og derfor var Præsident i Landhusholdningsselskabet 1860—66, døde d. 2den Februar, 82 Aar gammel. — Hofjægermester Tutein til Marienborg, hvis Navn vel i sin Tid fortrinsvis var kjendt fra Forhandlingerne i Stændersalen i Roskilde og i Rigsdagen, hvor hans djærve Frisind ofte gav sig Vidnesbyrd, men som ogsaa har væsentlige Fortjenester som Landmand, og hvis Hovedejendom, Marienborg, kan nævnes som en af de smukkeste, bedst drevne og lærerigste Ejendomme i Danmark, døde, 87 Aar gammel, d. 16de Juli. — Proprietær A. H. Vosbein, der paa Grund af sit solide Hestekjendskab og sin tillidvækkende Personlighed ofte betroedes Hverv ved vore Dyrskuer, Landmandsmøder o. a. St., døde d. 17de August, 79 Aar gammel. — Professor V. Prosch døde d. 29de Juli i sit 65de Aar. Hans Virksomhed for vort Husdyrbrug, dels gjennem vore Landmandsmøder, dels gjennem Undervisningen ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og dels gjennem Litteraturen, har været af en

saa stor og indgribende Betydning for vort Husdyrbrug, at den — ligegyldig enten man godkjender den eller ikke — maa indrømmes at have indviet og brudt Banen for en ny og overmaade vigtig Udviklingsretning indenfor dette. Vi have derfor ønsket at kunne meddele Tidsskriftets Læsere en samlet om end kort Fremstilling af denne hans Virksomhed og særlig af den Gjennembrudsperiode i Halvtredserne, hvor han stod som den egentlige Fører. Landbrugskandidat R. Petersen-Børup, der i sin Stilling som mangeaarig Lærer i Husdyrbrug har havt Lejlighed til at erhverve sig et indgaaende Kjendskab til Prosch's Virksomhed, har da ogsaa imødekommet vort Ønske om andetsteds i dette Hefte at give en saadan Fremstilling, uagtet han allerede tidligere har meddelt en Nekrologi af Professor Prosch i »Landmandsblade«, ligeledes ifølge vedkommende Redaktions Anmodning.

De her nævnte Mænd døde alle i en høj Alder efter Fuldendelsen af et omfattende Dagværk. Men Aaret har tillige ved Konsulent P. Jessens Død berøvet det danske Landbrug en forholdsvis ung Medhjælper, der dog allerede havde vundet en kjendelig Indflydelse i de ledende Kredse for vort Husdyrbrug, og til hvis fremtidige Virksomhed der med Rette knyttede sig saadanne Haab, at hans Bortgang i Øjeblikket, da saa store Reformere i vort Husdyrbrug staa paa Dagsordenen, føles som et væsentligt Tab for vort Landbrug, samtidig med at den er et smerteligt Savn for de mange Venner, han havde vundet i alle Landets Egne. Da Landhusholdningsselskabet tillige i ham har tabt en dygtig Konsulent, den danske Landboskole og Folkehøjskole en af sine bedste Venner, og dette Tidsskrift en af sine flittigste og mest læste Medarbejdere, maa vi ønske ogsaa i dette Tidsskrift at fæstne Hovedpunkterne af hans Liv og af hans korte, men smukke og fortjenstfulde Virksomhed, hvorfor man andetsteds i dette Hefte vil finde dem meddelte som en selvstændig om end kort Nekrologi.

J. C. la Cour.
